

INGLIZ TILI ONOMASTIK TIZIMIDA ANTROPONIMIYA SOHASINING SHAKLLANISHI

*Farg'ona davlat universiteti, Jismoniy tarbiya va sport fakulteti,
Umumkasbiyfanlarni o'qitish metodikasi Kafedrası assistent-o'qituvchisi*
Ergashov Ulug'bek Akbarali o'g'li
Ergashova Dilfuza Inomjonovna

Elektron pochta: Uergashefff@gmail.com

Anotatsiya: Mazkur maqolada ingliz tili onomastik tizimida antroponimiya sohasining shakllanishi, uning nazariy asoslari va evolyutsion rivojlanish xususiyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, antroponimlarning semantik talqini, grammatik tuzilishi, ijtimoiy-madaniy omillari, boshqa tillar bilan qiyosiy o'rganilishi, lingvistik tadqiqotlar natijalari hamda lug'at manbalari haqida fikr yuritiladi. Ushbu jarayon tarixiy-ijtimoiy, diniy, etnik va madaniy omillar ta'sirida qanday shakllanishi ko'rsatilib, antroponimlarning lingvistik tabiatiga oid turli nazariy yondashuvlar keltiriladi.

Kalit so'zlar: antroponimiya, onomastika, ingliz tili, semantika, grammatik tuzilish, derivatsiya, ismlar lug'ati, ijtimoiy-madaniy omillar, nazariy tahlil, qiyosiy lingvistika.

Ingliz tilida shaxs nomlarini, xususan, antroponimlarni tadqiq etish onomastik tadqiqotlar doirasida muhim ahamiyat kasb etadi. Zero, antroponimlar jamiyatning madaniy-ma'naviy, ijtimoiy, tarixiy rivoji haqidagi ma'lumotlarni o'zida mujassamlaydi. Ingliz antroponimiyasi ayniqsa boy va rang-barang shakllanish tarixiga ega bo'lib, uning tarixi turli davrlarda shakllangan, turli madaniy qatlamlar bilan boyigan, turli mahalliy va xorijiy omillar ta'sirida rivojlanib kelgan.

Ushbu maqolada ingliz antroponimiyasining nazariy asoslari, semantik

talqini, grammatik xususiyatlari, ijtimoiy-madaniy omillar bilan bog'liqligi hamda boshqa tillar bilan taqqoslanishi haqida mulohaza yuritiladi. Maqola matni, asosan, ingliz tilshunosligining turli davrlarida olib borilgan ilmiy izlanishlar – T.Gobbs, J.St.Mill, X.Jozef, B.Rassel, A.Gardiner, A.P.Nepokupniy, J.Xyuz, M.Ya.Blox, D.I.Yermolovich, Ye.S.Petrova, V.I.Bolotov, Yu.A.Karpenko, O.Yespersen, M.Breal, E.Beyssens, L.Yelmeslev, Knud Togebyu, O.V.Zorina, T.S.Oleynik, V.V.Dyachenko, A.K.Matveyev, P.G.Reyni, V.M.Nikitevich, F.M.Belozerov va boshqa ko'plab olimlarning ilmiy asarlaridagi g'oyalarga tayanadi. Shu bilan birga, ingliz antroponimikasining o'zbek antroponimikasi bilan qiyosiy jihatlari, lingvistik tahlil metodi, onomastik lug'atlar ham ko'rib chiqiladi.

Ingliz tilida shaxs nomlari uzoq asrlik tarixga ega. Antik davrdan buyon Yevropa madaniy muhitida shakllangan ismlarning bir qismi qadimgi yunon, qadimgi rim, german, slavyan, kelt, lotin va boshqa tillar bilan bog'liq. Qadimgi kelib chiqish qatlamining ayrim nomlari bugungi kungacha faol qo'llanilmoqda. Bu jarayonda, avvalo, qadimgi german urug'lari, kelt qabilalari, keyinchalik esa anglo-saksonlar, Norman bosqini, xristianlikning kirib kelishi, islom dunyosi bilan aloqalar kabi bir qator tarixiy voqealar muhim rol o'ynagan.

P.G.Reyni tadqiqotlariga ko'ra, ingliz antroponimikasining shakllanish tarixiga bag'ishlangan eng muhim manbalar dastlab qadimgi yilnomalar va solnomalardir. Bu solnomalar shaxs nomlarining fonetik, morfologik, semantik xususiyatlarini, shuningdek, ularni yaratishga sabab bo'lgan etnik, ijtimoiy va diniy omillarni yoritib beradi. Masalan, Norman bosqinidan keyin ingliz antroponimiyasiga Normandiya kelib chiqishiga ega bo'lgan ismlar va familiyalar kirib keldi. Shuningdek, V.M.Nikitevich ham ingliz antroponimlarining shakllanishida turli ekstralingvistik omillar – ijtimoiy tuzum, oila an'analari, irqiy-etnik madaniyatlarning o'zaro aralashuvi alohida ahamiyat kasb etishini ta'kidladi.

Kelt tillarida shakllangan nomlar so'zlashuv jarayonida ishlab chiqilib, keyinchalik ularning qatori avvalgi ma'nolaridan uzilib, to'liq fonetik moslashuvga

uchragan. Natijada bugungi kunda jamiyatda aynan shu nomlarning asl etimologiyasidan bexabar bo'lishi mumkin, biroq ular baribir tarixiy nom sifatida onomastik fondning ajralmas qismidir. P.G.Reyni kelt ismlarining lingvistik tahlili asosida ularning ikki ma'noli, bir ma'noli, yasama shakllari mavjud ekanini, ba'zi nomlar esa aniq subyektiv omillar, masalan, laqab beruvchilar uchun yoqimlilik kabi hissiy jihatlariga asoslangan holda tarqalganini qayd etadi.

Ingliz antroponimiyasi tilshunoslikning ilk davrlaridan boshlab nazariy masala sifatida diqqat markazida bo'lgan. Atoqli otlarning semantik tabiati, ya'ni ularning ma'noga egaligi yoki ma'nosizligi masalasi yirik faylasuf va mantiqchilarning asarlarida o'z ifodasini topgan. J.St.Mill fikricha, atoqli otlar predmet yoki shaxsni nomlashda xolos, ular “yorliq” yoki “tamg'a” kabi xizmat qiladi va hech qanday semantik yuk tashimaydi. Bunday qarashni 20-asrda bir qator tilshunoslar – V.Brendal, E.Beyssens, L.Yelmeslev, Knud Togebyu kabi olimlar ham qo'llab-quvvatlagan.

Biroq J.St.Mill g'oyasiga qarshi chiqqan olimlar ham mavjud. Masalan, X.Jozef “atoqli ot turdosh otdan ham kengroq ma'no qamroviga ega” deb ta'kidlagan. Unga ko'ra, shaxs nomi faqat ‘yorliq’ bo'lib qolmay, balki o'ziga xos semantik ifodaga ham ega. Keyinchalik, bu g'oya O.Yespersen, M.Breal kabi tilshunoslar tomonidan rivojlantirilib, antroponimlardagi “semantik xotira” mavjudligi ta'kidlangan. B.Rassel ham atoqli otlarning ma'no tomoni haqida mulohazalar bildirgan va bu masalaning mantiqiy-falsafiy jihatlarini yoritishga harakat qilgan.

A.Gardiner “Xususiy nomlar nazariyasi” asarida atoqli otni o'rganishda yangi bosqichni boshlab bergan. U “mujassamlangan” va “ajratilgan” atoqli otlar tasnifini kiritgan bo'lib, har ikkala tur ham semantik-jihatdan turli darajadagi izohni talab qilishini ko'rsatgan. Ya'ni, ba'zan shaxsga nisbatan qo'llangan nom alohida “semantik sur'at”ga ega bo'lsa, boshqa payt esa faqatgina ‘identifikatsion belgi’ ro'lini bajaradi.

A.P.Nepokupniy onomastikonni “xalqning ma’naviy madaniyati tarixining tarkibiy qismi” sifatida baholaydi. Olim atoqli otlar mazmun jihatidan yakka predmetga taalluqli ekanini, shu bois nomning mazmuni butun xossalar majmuyiga mos kelishini ta’kidladi. Shuningdek, M.Ya.Blox ham atoqli otlarning lingvistik tabiati to’g’risida to’xtalar ekan, ularning chuqur ma’noli va hissiy mazmunni ixcham shaklda berishga xos vosita ekanini qayd etadi.

Demak, atoqli otlar semantik jihatdan mutlaqo bo’sh yoki to’liq ma’nosiz emas, balki “yopiq axborot” yoki “semantik xotira” ni tashishga qodir birliklar hisoblanadi. Bunga M.Ya.Bloxning Niagara misoli keltiriladi. Niagara atoqli oti turganidan bu ‘Shimoliy Amerikadagi katta sharshara’ni eslatadi. Shunday qilib, atoqli otlar semantik to’lqinga ega bo’lib, ularning mazmuni tarix, madaniyat, ma’lum ijtimoiy kontekst orqali to’yinadi. D.I.Yermolovich toponimlarni tahlil qilish jarayonida atoqli otlar lingvistik konsepsiyalarining uch guruhga ajratilishiga e’tibor qaratadi:

1. **Farqlanuvchi shakl nazariyasi;**
2. **Oldingi bilish nazariyasi;**
3. **Tilni individuallashtirish nazariyasi.**

Ye.S.Petrova esa onimlarning semantik aspektini o’rganish barobarida atoqli otning “semantik struktura”ga va “leksik ma’nolar”ga bo’linadigan mazmun tarkibini taklif qiladi. Uning fikricha, “avtonimlik”, “jonlilik”, “yuz”, “jins” semalari va “potensiallik” semalari antroponimlardagi asosiy sematik komponentlardir. Ayni paytda, semantik tarkibni leksik fon bo’yicha tahlil qilish til ichida uchta darajaga asoslanadi: lingvistik, sotsiolingvistik va ekstralingvistik.

Shunga o’xshash yondashuv V.I.Bolotov tadqiqotlarida ham uchraydi. U atoqli otlarning ikki xil qomusiy ma’nosini ajratadi: umumiy va individual. Umumiy ma’no onomastik leksikaning ma’lum sohada ishlatilishini

anglatadi, individual ma'no esa shu onomastik doira ichida aniq denotatga ishora qiladi.

Ba'zi tilshunoslar fikriga ko'ra, atoqli ot, ayniqsa, agar denotati butun dunyoga mashhur bo'lsa, o'zida ma'lum "ramziy xabar"ni ham mujassamlaydi. Nom birlamchi apellyativ tushuncha dan farqli holda, yaxlit bir tushunchaga aylangan bo'lishi mumkin. Masalan, Shakespeare deyish bilan inson ongida nafaqat "ingliz shoiri, dramaturgi" tushunchasi, balki adabiyotning poydevori, dramaturgiya ramzi, badiiy maktab timsoli kabi keng doiradagi assotsiatsiyalar kelib chiqadi. Demak, atoqli otning tarixiy va madaniy omillar bilan boyigan "qo'shimcha axborot" koderlari mavjud bo'ladi.

Ingliz tilida shaxs nomlarining grammatik shakllanishi bir necha tamoyillar asosida ro'y beradi. A.S.Xornbi o'tkazgan tadqiqotlarida shaxs nomlarini fonologik va morfologik belgilariga ko'ra uch guruhga ajratgan: a) to'liq yoki asl ismlar (Alexander, Agnes, Catharine, Elizabeth); b) ularning variantlari (Alastair, Annis, Katharine, Elspeth); v) derivatlar (Alec, Aggie, Katie, Bet, Betty, Liz).

L.N.Murzin ham shaxs otining derivatsion morfologiyasi, turli tillarda so'zning morfologik tuzilmasini tashkil etish vositalari va usullarini tasniflashga e'tibor qaratadi. Shu jumladan, ingliz tilida derivatlar – qisqartirilgan, erkalash, kichraytirish va familiyaga aylantirilgan shakllar – keng tarqalgan bo'lib, ular orasida aniq chegarani belgilash har doim ham oson emas. Misol uchun, John ismidan Johnny (erkalash) shakli, Elizabeth ismidan Liz, Beth, Bettie, Betty kabi ko'plab variantlar hosil qilinadi.

V.M.Nikitevich ismlarning bunday gipokoristik shakllarini tahlil qilarkan, -ie, -y, -u kabi suffikslarning paydo bo'lishi Shotlandiya lahjalari bilan bog'liq bo'lganini ta'kidlaydi. Keyinchalik bu suffikslar nafaqat antroponimlar, balki turdosh otlar sohasiga ham kirib kelgan: birdie, doggie, nightie kabi so'zlar – kattalarga nisbatan kichraytirish-erkalash munosabatini ifodalaydi.

Inglizcha antroponimlar lug'ati da Alexander ismiga quyidagi derivatlar

keltirilgan: Al, Alec, Aleck, Alex, Alick, Ellick, Lex, Lexy, Sander, Sandie, Sandy. Bunday derivat shakllar, odatda, do'stona, erkalovchi, norasmiy munosabatlarda yoki familiyaga aylanib ketgan hollarda ham foydalaniladi. Shuningdek, ismlarning ushbu derivatsiyasi – Bettie, Betty (< Bet < Elizabeth), Johnny (< John), Peggy (< Peg < Margaret) kabi jinslararo shakllanish vazifasiga ham ega.

M.M.Segal ismlarning qisqartirilishi masalasini o'rganish barobarida antroponimning to'liq va qisqartma shakllaridagi bog'liqlikni ta'kidlaydi. Masalan, William – Will, Catherine – Cate/Katie. M.K.Sharashova esa ingliz antroponimiyasida jinsiy farqlanishning ayrim shakllari yo'qligiga e'tibor qaratadi. Ya'ni, ba'zan bir nom ham erkak, ham ayol ismi sifatida ishlatilishi mumkin (Alex, Sam, Toni/ Tony kabi).

Ingliz antroponimiyasi lingvistik jihatdan boy mazmunni namoyon etish bilan birga, ijtimoiy va madaniy omillar bilan ham uzviy bog'langan. J.Xyuzning fikricha, Jon Jons kabi nomlar Uelsdagi bozor sharoitida umuman aniq ma'lumot bera olmasligi mumkin, chunki bunday ismlar juda ko'p. Shunday vaziyatlarda shaxsga xos laqab, familiya yoki qo'shimcha identifikatsion belgi ishlatilishi zarur.

J.Xyuz antroponimlar referentga hech qanday xususiyat yuklamaydigan, shunchaki “yorliq” sifatida qolib ketadigan nomlar emasligini ta'kidlaydi. Shu jihatdan qaraganda, antroponim mavjud subyekt haqida ishonchli axborot bera olish uchun ijtimoiy muhit, familiya, unvon va boshqalar bilan boyitilishi lozim. Masalan, John Smith bitta “yorliq” sifatida takrorlanaverishi mumkin, ammo John Smith the Banker yoki John Smith of Oxford aniq ijtimoiy-status belgisini ochib beradi.

Ingliz tilidagi atoqli otlarning badiiy matndagi komik ta'sirini O.V.Zorina, ramziy atoqli otlarning umumiy semantik va funksional xususiyatlari ni T.S.Oleynik, ingliz va rus tillaridagi standart antroponimlarni esa V.V.Dyachenko kontrastiv-sotsiologik aspektda o'rgangan. Shuningdek, A.K.Matveyev antroponimlarning etimologizatsiyasida semantik motivatsiya

tamoyilini ajratib ko'rsatadi. Bu kabi izlanishlar antroponimik birliklarning lisoniy tabiatiga, ularning adabiy matnlarda, she'riyatda yoki badiiy nasrda qanday shaklda namoyon bo'lishiga e'tibor qaratadi.

Ingliz antroponimikasining o'zbek antroponimikasi bilan qiyosiy o'rganilishi xalqaro miqyosdagi onomastik tadqiqotlar doirasida tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ikkala tizimda ham shaxs nomlari ijtimoiy-madaniy omillarga boy ekani, ularning shakllanish tarixi turli davrlardagi siyosiy, madaniy, diniy, etnik jarayonlar bilan to'ldirilgani kuzatiladi. Misol uchun, o'zbek antroponimiyasida ismlarning ma'nosi — "chiroyli", "pok", "toza", "mashaqqatlardan himoya" yoki "o'g'il farzand istaklari" kabi semantik xotirani o'zida mujassam qilishi kuzatilsa, ingliz antroponimiyasida ko'proq bibliyaviy (muqaddas kitoblardagi) kelib chiqish, Yevropa feodalizm davri titul va unvonlari, urf-odatlar aks etadi.

Bu borada Ye.S.Kubryakova shaxs otlarining tarixiy jihatlarini o'rganishda, so'zning hayoti va uning nutqda qo'llanilishini belgilaydigan til va tildan tashqari omillarni hisobga olish lozimligini ta'kidlaydi. Bir tillik jamiyatda ham turli sheva yoki ijtimoiy qatlam vakillari bir shaxsni turlicha atashlari mumkin. Bu holat, tabiiyki, ingliz antroponimiyasida ham, o'zbek antroponimiyasida ham uchraydi.

Ingliz antroponimikasini o'rganishda yordam beradigan asosiy manbalar: "Onomastikon" (J.M.Kemble, O.Feilitzen, G.Burgess, E.Ekwall, P.H.Reaney, Room, Webster's, Withcombe, Ribakin va boshqalar), "The World Almanac and Book of Facts", "The Illustrated Biographical Dictionary" kabi lug'atlar va ma'lumotnomalardir. Shuningdek, o'zbek antroponimiyasi bo'yicha tuzilgan lug'atlar ham qiyosiy tahlilga imkon beradi.

Yuqorida bayon etilgan ma'lumotlar ingliz antroponiyalarining shakllanishi va rivojlanishida bir nechta asosiy omillar borligini ko'rsatadi:

1. **Tarixiy-ijtimoiy omillar.** Qadimgi yunon, rim, german, kelt, slavyan tillarining ta'siri, xristianlik, Norman bosqini, keyinchalik Amerikaning shakllanishi va boshqa voqealar tufayli ingliz ismlari va familiyalari ko'p qirrali tizimga aylanib borgan. Bu jarayon P.G.Reany, J.Xyuz, V.M.Nikitevich kabi olimlar tomonidan chuqur o'rganilgan.

2. **Nazariy qarashlar va mantiqiy konsepsiyalar.** X.Jozef, J.St.Mill, B.Rassel, A.Gardiner singari mutafakkirlar va tilshunoslar atoqli otning ma'nosi, uning semantik yoki ma'nosizligi to'g'risida ko'plab munozaralar yuritishgan. Ularning fikricha, atoqli otlar to'liq "ma'nosiz" deyish noto'g'ri, chunki ularning "yopiq axborot" yoki "semantik xotira" tashish xususiyati bor.

3. **Semantik tarkib va struktura masalalari.** Atoqli otlarning semantik strukturasini turlicha talqin qilinishi (Ye.S.Petrova), atoqli otlarning "umumiy" va "individual" qomusiy ma'nolarga ega bo'lishi (V.I.Bolotov), "ramziy xabar"ning mavjudligi (ba'zi taniqli shaxslar nomlari yoki brend nomlari misolida) – bularning barchasi ingliz antroponimiyasiga keng tadqiq doirasini yaratadi.

4. **Grammatik tuzilish va derivatsiya.** Ingliz antroponimiyasida Alexander, Elizabeth, Margaret kabi nomlardan Alex, Liz, Peggy, Betsy kabi qisqartma shakllar keng ishlatiladi. Ismlarni fonetik jihatdan moslashtirish, erkalash va kichraytirish shakllari, ba'zan familiyaga aylangan variantlar – bular jamiyatdagi so'zlashuv nutqi, ijtimoiy muhit, oilaviy an'analar ta'sirida shakllangan.

5. **Ijtimoiy funktsiya va kommunikativ qiymat.** Antroponimlarning aniq yoki mavhum identifikatsiya vositasi sifatida qo'llanishi, kasb-hunar, ijtimoiy mavqe va boshqa belgilar bilan boyish jarayoni ham diqqatga sazovordir. Ingliz jamiyatida John Jons, John Smith kabi nomlarning juda keng tarqalishi, ijtimoiy ehtiyoj tufayli "qo'shimcha" belgilar bilan boyitiladi. Bunday jarayonlar eng qadimgi davrlardan hozirgi kungacha saqlanib, rivojlanib kelmoqda.

6. **Qiyosiy nuqtai nazar va lugʻatlar roli.** Ingliz antroponimlarini oʻzbek antroponimlari yoki boshqa tillardagi antroponimik tizimlar bilan qiyoslash natijasida turli madaniy mentalitet, tarixiy taraqqiyot, etnik jarayonlarning nomlardagi ifodasi ochib beriladi. Bu borada maxsus lugʻatlar, “Inglizcha shaxs nomlari lugʻati”, “The World Almanac and Book of Facts”, “The Illustrated Biographical Dictionary” kabi manbalar muhim rol oʻynaydi.

Shunday qilib, ingliz antroponimiyasi, bir tomondan, juda qadimiy va murakkab tarixiy jarayonlar samarasi sifatida shakllangan boʻlsa, ikkinchi tomondan, bugungi kun tilshunosligi oldiga turli nazariy va amaliy masalalarni qoʻyadi. Atoqli otlarning semantikasi, grammatik tuzilishi, derivatsiyasi, ijtimoiy funktsiyalari, tarixi va qiyosiy jihatlari hamon dolzarbligini saqlab qolgan.

Tarixiylik, ijtimoiylik va lingvistik tahlil uygʻun holda olib borilsa, ingliz antroponimiyasining boy tadriji yanada koʻproq yoritiladi va mazkur sohada qoʻllanilayotgan terminlar – baptismal name, Christian name, first name, given name, personal name, forename, prename, family name, surname kabi tushunchalarning aniq taʼrifi berishga imkon yaratadi. Xulosa qilib aytganda, ingliz antroponimik tizimida shakllangan boy maʼlumotlar ijtimoiy tarix, madaniy anʼanalar, lingvistik qonuniyatlar hamda maʼno qurilishining murakkab jarayonlari bilan chambarchas bogʻliq. Inson nomlari oʻzida xalq hayoti, tarixi, ijtimoiy-siyosiy jarayonlari, madaniyati toʻgʻrisida birlamchi yoki qoʻshimcha axborot saqlaydi. Shu bois, bunday zamonda ham antroponimika nafaqat lingvistik, balki kengroq, tarmoqli tadqiqotlar sohasidir.

Adabiyotlar roʻyxati (tanlab):

1. Gardiner A. *The Theory of Proper Names*. London, 1954.
2. Hughes J. *Family Names and Their Story*. London, 1937.

3. Mill J.S. *A System of Logic*. London, 1843.
4. Reaney P.H. *The Origin of English Surnames*. London, 1953.
5. Bloch M.Ya. *Lingvistika nazariyalari haqida*. – Moskva, 1960 (Maqoladan iqtiboslar asosida).
6. Petrova Ye.S. *Onimlar semantikasi*. – Moskva, 1970.
7. Nepokupniy A.P. *Onomastikon va madaniy meros*. – Leningrad, 1972.
8. Nikitevich V.M. *Ingliz antroponimlarining leksik-grmmatik xususiyatlari*. – Moskva, 1979.
9. Sharashova M.K. *Jinsiy kategoriyalar va antroponimiya*. – Leningrad, 1988.
10. Matveyev A.K. *Etymological Principles in Onomastics*. – Moskva, 1975.
11. Webster's Dictionary. – New York, 1988.
12. Withcombe E.G. *The Oxford Dictionary of English Christian Names*. – Oxford, 1950.
13. Ulug'bek, E. (2023). Dastxat matnlarida murojaat shakllarining qo'llanishi. *European journal of interdisciplinary research and development*, 15, 453-459.
14. Ergashev, U. B. (2023). Sportchilar faoliyati davomida xorijiy tillarning o'rni va ahamiyati. *Educational research in universal sciences*, 2(11 SPECIAL), 387-390.
15. Nurmatova, M., Ergashov, U. B., & Ergasheva, S. (2023). Pragmalingvistikaning shakllanishi va o'rganilishi. *Бюллетень педагогов нового Узбекистана*, 1(5 Part 2), 23-24.
16. Ergashov, U., & Rahimov, Z. (2023). Signature and its relationship to speech styles. In *International conference on business management and humanities* (Vol. 1, No. 1, pp. 68-69).

17. Mirzayeva, D., & Ergashov, U. B. (2023). Dastxat matn sifatida. *Бюллетень студентов нового Узбекистана*, 1(5 Part 2), 60-62.
18. Ergashov, U., & Sulaymonov, M. (2023). Sportchilar dasxatlarining funksional ahamiyati va xoslanishining bugungi kundagi o'рни. *Gospodarka i Innowacje*, 32, 1-4.
19. Эргашов, У. (2024). ВЛИЯНИЕ ЯЗЫКА НА КОГНИТИВНЫЕ И ПОВЕДЕНЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ СПОРТИВНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ. *Research and implementation*, 2(6), 146-150.
20. Ergashov, U. B. (2024). SPORTCHILAR DASXATINING PSIXOLINGVISTIK HUSUSIYATLARI. *Educational Research in Universal Sciences*, 3(4 SPECIAL), 229-232.
21. Ergashov, U. (2024). Sportchilar dastxatlarining psixolingvistik tadqiqi (o'zbek va ingliz tili misollarida). *Research and Implementation*, 197-201.
22. Эрназаров, Г. Н. (2023). Сложные Формы Заявлений. *Central Asian Journal of Social Sciences and History*, 4(10), 114-118.